

rę dla wszystkich, którzy zajmują się biografią św. Benedykta i podobnie jak inne wydania de Vogüé'go jest podstawą dla badań nad Regułą. W omawianym tomie zastosowano ciekawą metodę postępowania tym więcej, że z niczym podobnym nie spotkaliśmy się na polskim terenie. Studium nad Regułą św. Benedykta względnie nad jego życiem wymaga najwyższego, europejskiego poziomu.

© Paweł Szczaniecki OSB

10. Marian Plezia, Księgozbiór katedry krakowskiej wedle inwentarza z r. 1110, w: Silva rerum, series nova, Kraków 1981, 16-29

Historia Reguły św. Benedykta w Polsce rozpoczęła się tysiąc lat temu. Przybywający tu mnisi przynosili również ze sobą żywot swego zakonodawcy najczęściej autorstwa papieża, św. Grzegorza Wielkiego / 590-604 /. Pierwszą wiadomość o istnieniu na terenie Polski "Dialogów Grzegorza" zawierającego żywot św. Benedykta podał inwentarz zawartości skarbca krakowskiej katedry św. Wacława, sporządzony na polecenie biskupa Maura /1110-1118/ z roku 1110. Warto pamiętać, że inwentarz ten zawiera pierwszy w naszym kraju spis księgozbioru, który w owym czasie stanowił własność katedry krakowskiej. Jest to, jak pisał prof. M. Plezia, "pierwszy katalog polskiej biblioteki, najstarszy zresztą w ogóle w całej słowiańszczyźnie" /s.17/.

W katalogu tym interesuje nas przede wszystkim piśmiennictwo patrystyczne, w którym naczelne miejsce zajmuje dzieło św. Grzegorza Wielkiego, a wśród nich Dialogi z żywotem św. Benedykta. Przy ocenie tego piśmiennictwa posłużę się słowami prof. M. Plezi:

"W znacznie lepszym położeniu znajdujemy się, jeśli idzie o dwie pozostałe grupy: piśmiennictwa patrystycznego i starożyt-

nych autorów pogańskich, z których pierwsza liczy siedem, a druga pięć pozycji. W obydwu wypadkach możemy prawie zawsze powiedzieć dokładnie, o jakie to dzieła chodziło. W grupie patrystycznej najznaczniesze, a nawet wyjątkowe miejsce zajmuje dorobek pisarski Grzegorza Wielkiego /papieża 590-604/. Posiadano wówczas w Krakowie jego "Moralia in Job" /Rozważania moralne nad Księgą Joba, nr 24/, nie wiadomo, czy w całości, bo jest to dzieło znacznych rozmiarów. Drugim dziełem Grzegorza, którego obecność w Krakowie stwierdza nasz inwentarz, są jego "Dialogi miraculorum"/Dialog Grzegorza, nr 37/, zawarte w czterech księgach opowiadań o cudach świętych, pochodzące z Italii, ujęte w formę rozmowy autora z jego diakonem Piotrem i dlatego nazwane "Dialogami". Gdyby należało przywiązywać wagę do liczby pojedynczej użytej przez inwentarz krakowski, to można by myśleć o samej tylko księdze drugiej tego dzieła, której treścią jest żywot św. Benedykta. Na koniec anonimową w naszym spisie pozycję 28: "homilie", możemy z wielkim prawdopodobieństwem identyfikować z homiliami Grzegorzowymi, ponieważ w bibliotece Kapituły Krakowskiej znajduje się do dziś dnia rękopis nr 141, zawierający te właśnie homilie, a pochodzący z połowy XI w. i z początków XII w. Były to jeden z nielicznych wypadków, kiedy wymieniona w inwentarzu księga istnieje po dziś dzień. Tak więc posiadano w Krakowie za czasów biskupa Maura przeważną część Grzegorza Wielkiego, brak wśród nich tylko bowiem jego "Regula pastoralis" i ogromnej korespondencji /14 ksiąg/. Można by zaś łatwo domyślać się, że nader popularna w średniowieczu "Regula pastoralis" mieściła się w którymś z rękopisów, np. wraz z "Dialogami", chociaż nie jest explicito wymieniona w inwentarzu. Ta predylekcja dla pism Grzegorza mogłaby się tłumaczyć benedyktyńskim pochodzeniem krakowskiej biblioteki katedralnej, której podwaliny stworzyli towarzysze biskupa Arona /1044-1059/, niewątpliwego benedyktyna z Braun-

weiler w Nadrenii. Grzegorz Wielki był zaś członkiem tego zakonu i jego chlubą" /s.24-25/.

Cenny to niewątpliwie przejaw oddziaływania Ojców Kościoła w czasie średniowiecza. Można to rozumieć jako dowód przynależności Polski do wielkiego kręgu cywilizacji łacińskiej, w której ówczesnie zarówno Reguła św. Benedykta, jak i jego Żywot we wspominanych "Dialogach", odgrywał ogólnie znaną rolę.

O. Paweł Sczaniecki OSB

11. JUDEOCHRZEŚCIJAŃSTWO W BIBLIOGRAFICZNEJ PANORAMIE

Frédéric Manns, Bibliographie du judéo-christianisme. Préface du P.B. Bagatti. Analecta 13, Jérusalem 1979, Studium Biblicum Franciscanum, s. 265.

Problematyka judeochrześcijaństwa doczekała się wreszcie swojej bibliografii. Dzieło F.Mannsa stanowi w tej dziedzinie ważne wydarzenie naukowe i wydawnicze, chociaż budzi to poważne zastrzeżenia. Sam autor zalicza się już do grona znanych badaczy /por. zbiór jego artykułów: Essais sur le judéo-christianisme, Jérusalem 1977/. Należy więc przypuszczać, że był dobrze przygotowany do podjęcia się podobnego zadania. Wykonał je z dużym rozmachem i roztoczył przed nami niezwykle rozległą panoramę zagadnień, które z pewnością żywo zainteresują biblistów, historyków pierwotnego chrześcijaństwa, patrologów i historyków dogmatu.

Od bibliografii oczekuje się przede wszystkim wyczerpujących informacji. Najczęściej też w tym aspekcie są one oceniane. Ale w wypadku bardziej złożonej problematyki, prosty rejestr